

Språkförmåga i äldreomsorgen - arbeta språkutvecklande

För arbetsgrupper i äldreomsorgen

Alla vinner på att arbeta språkutvecklande

- Bättre kommunikation och arbetsmiljö.
- Lättare för alla nyanställda och vikarier.
- Färre missförstånd.
- Språklig kompetens kan alltid utvecklas.
- Det sker bäst i den miljö språket ska användas.

Språkförmåga i äldreomsorgen

– Underlag för bedömning och utveckling

I "Språkförmåga i äldreomsorgen" anger Socialstyrelsen sin bedömning av den språkförmåga i svenska, som du som arbetar i äldreomsorgen behöver.

Varje område i underlaget innehåller två delar

Kompetensområde 7. Kommunikation

Kompetensmål	Språkförmåga som behövs för att uppnå målen
<ul style="list-style-type: none"> - kunna anpassa kommunikationen med patienter, brukare och närstående med utgångspunkt i deras förutsättningar och behov - kunna skapa förutsättningar för patienter och brukare att kommunicera med till exempel närstående eller personal inom vård och omsorg - uppvisa kunskap om metoder för samtal och kommunikation och hur de kan stödja patienter och brukare i deras vardag - kunna stödja patienter och brukare i användningen av digitala tekniker för kommunikation	<p>Det här området handlar bland annat om att anpassa sättet att kommunicera utifrån brukarens behov. För detta behövs en förmåga att förstå och uttrycka språkliga nyanser. Medarbetaren behöver också stötta brukaren i att kommunicera, bland annat via digitala tekniker. För det behöver hen till exempel förstå bruksanvisningar och kunna förklara innebörden för brukaren. Hen kan också behöva ge brukaren skriftliga instruktioner för detta. Medarbetaren behöver här klara av att snabbt ögna igenom långa och komplicerade texter och lokalisera relevanta detaljer samt förstå detaljerade instruktioner på ett tillförlitligt sätt. För att kunna förklara tekniska detaljer behövs ett visst ordförråd. Här kan medarbetaren behöva kunna omformulera och omskriva för att täcka luckor i ordförrådet. Hen behöver också kunna skriva tydliga, detaljerade beskrivningar.</p>

Språkutvecklande arbete – ett arbete som görs tillsammans

- För att lyckas med språkutveckling är det viktigt att hela verksamheten är delaktig, både ledning och medarbetare.
- Nämnd och ledning behöver skapa förutsättningar och stödja det språkutvecklande arbetet.
- Första linjens chef i äldreomsorgen har en nyckelfunktion i att säkerställa att den språkliga förmågan hos personalen höjs.

Hur ni kan arbeta språkutvecklande i er arbetsgrupp

Nu följer olika exempel på hur ni tillsammans i arbetsgruppen kan arbeta med Socialstyrelsens underlag Språkförmåga i äldreomsorgen.

Stanna upp och diskutera

Arbete med språkutveckling kan göras på olika sätt, exempelvis genom att ha språkombud på arbetsplatsen eller språkcafé.

- Arbetar ni språkutvecklande på er arbetsplats?
- På vilket sätt?
- Kan arbetet utvecklas mer?

Kommunikation

– ett av de viktigaste verktygen för dig som arbetar inom äldreomsorgen

- Många arbetsuppgifter som du utför, görs i dialog med de äldre personer som ni ger vård och omsorg till.
- I dialogen behövs det "vardagliga" språket. Du behöver kunna ställa frågor om den äldre personens hälsa och mående, men också kunna småprata om till exempel hens vardag, liv och tidigare yrke.

Stanna upp och diskutera

- Känner du igen dig i din egen arbetssituation?
- Vad brukar du prata om för vardagliga saker?

Dela med dig till resten av gruppen.

Kommunikation inom teamet

- Inom äldreomsorgen arbetar ni ofta i team med andra yrkesgrupper, till exempel med sjuksköterskor, fysio- och arbetsterapeuter. Ni behöver kunna samtala med varandra och förstå varandras instruktioner.
- Ni behöver också kunna vidarebefordra en instruktion. Och även kunna ställa frågor för att säkerställa att informationen uppfattats på rätt sätt.

- Känner du igen dig?
- Kan du ge exempel på samtal som innehåller instruktioner?
- Hur gör du om du inte riktigt förstår?

Dela med dig till resten av gruppen.

**På bilderna som följer
finns fler exempel på
hur ni kan arbeta
vidare i arbetsgruppen**

Exemplen är tänkta att fungera som inspiration och behöver inte göras i någon särskild ordning.

Ni väljer det som passar er.

Ni kommer säkert på fler sätt att arbeta med underlaget, som passar just er verksamhet.

Kompetensområden och språkförmåga hänger ihop

Gå igenom kompetensområdena och välj de som är mest relevanta för er.

Gå sedan igenom vilken språkförmåga som behövs för respektive kompetensmål.

Diskutera tillsammans

- Vad är vi bra på?
- Vad tycker vi är svårt?
- Har vi förslag på hur vi kan lära oss mer om det som är svårt?

Exempel 1

Kompetensmål	Språkförmåga
<p>- kunna anpassa kommunikationen med patienter, brukare och närstående med utgångspunkt i deras förutsättningar och behov</p> <p>- kunna skapa förutsättningar för patienter och brukare att kommunicera med till exempel närstående eller personal inom vård och omsorg</p> <p>- uppvisa kunskap om metoder för samtal och kommunikation och hur de kan stödja patienter och brukare i deras vardag</p> <p>- kunna stödja patienter och brukare i användningen av digitala tekniker för kommunikation</p>	<p>Det här kompetensområdet innebär att behövs en förmåga att förstå och uttrycka språkliga önskaner. Medarbetaren behöver också stötta brukaren i att kommunicera, bland annat via digitala tekniker. För det behöver hen till exempel förstå bruksanvisningar och kunna förklara innebörden för brukaren. Hen kan också behöva ge brukaren skriftliga instruktioner för detta. Medarbetaren behöver här klara av att snabbt ögna igenom långa och komplicerade texter och lokalisera relevanta detaljer samt förstå detaljerade instruktioner på ett tillförlitligt sätt. För att kunna förklara tekniska detaljer behövs ett visst ordförråd. Här kan medarbetaren behöva kunna omformulera och omskriva för att täcka luckor i ordförrådet. Hen behöver också kunna skriva tydliga, detaljerade beskrivningar.</p>

Välj ut några kompetensområden

Läs igenom de 25 kompetensområdena.

- Välj och prata om de ni känner igen.
- Ni kan välja ut områden ni som grupp är bra på och ge exempel.
- Ni kan också välja områden där ni behöver utvecklas, eller områden som är svåra.
- Var och en tänker igenom sina egna styrkor och utvecklingsmöjligheter inom de valda områdena. Dela sedan med er och diskutera i gruppen.

Exempel 2

Kompetensområde 1. Förebygga, bevara och förbättra

Kompetensområde 2. Bedöma hälsotillståndet

Kompetensområde 3. Stödja det dagliga livet

Kompetensmål	Språkförmåga som behövs för att uppnå målen

Prata om era arbetsuppgifter

En uppgift som ingår i arbetet är att ringa telefonsamtal. Alla i arbetsgruppen funderar själva utifrån frågorna:

- Kan du ringa ett telefonsamtal självständigt?
- Kan du ringa med stöd av en mall?
- Kan du ringa med personligt stöd?

Prata med varandra i arbetsgruppen om hur ni kan hjälpas åt så att alla känner sig säkrare på att ringa samtal i jobbet.

Prata om arbetsgruppens behov

Använd kompetensområde 9, Dokumentation som utgångspunkt och diskutera det som står där.

Ställ er sedan frågorna:

- Kan alla dokumentera självständigt?
- Kan alla dokumentera med hjälp av en mall?
- Kan alla dokumentera med personligt stöd?

Utifrån diskussionen kan nästa steg vara att göra en handlingsplan. Vad behöver ni göra för att fler ska bli säkrare på att dokumentera? När ska handlingsplanen följas upp?

Exempel 4

Reflektionsfrågor inför fortsatt arbete

- Hur har arbetet gått i dag?
- Vad är nästa steg?
- Vad behöver vi göra mer av?
- Vad behöver vi fortsätta med?
- Vad behöver vi utveckla?
- Vilket mål vill vi uppnå?

Handlingsplan

Utvecklingsarbete gällande språkutveckling.

Vad ska göras?	Ansvarig	Påbörjas	Klart	Uppföljning
Text	Text	Text	Text	Text

Här hittar du mer information

- [Språkförmåga i äldreomsorgen](#)
– [Underlag för bedömning och utveckling](#)
- [Socialstyrelsens kompetensmål för undersköterskor](#)

